

Élő és holt kocsmák

Irtá: MÓRICZ ZSIGMOND

Sohase voltam borivó, kocsmajáró ember. Nem hiszem, hogy életemben megittam volna egy akó bort. Egy akó az hatvan icce, vagyis 51 liter. Azelőtt egy rendes költő ennyit két hét alatt ivott. A félnépi eredetű nóta is így kedélyeskedik, hogy: »Kilenc iccés a torkom, tizedikkel megtoldom. Egy akó tehát nem nagy teher s én még ennyit sem örültem a kocsmákon és mégis annyi gondom van mostanában a bor és a kocsmák sorsa miatt.

A világ sorsának átalakulását figyelem s voltaképpen örülnöm kellene, hogy az emberek kezdenek kijózanodni a százados mámorból.

A környezet azonban rontó hatással van s huszonöt év óta, csak azért, mert a magyar életet írom, kénytelen vagyok folyton bortszerető emberekkel foglalkozni: írás közben.

Különös érzések támadnak bennem: mintha történelmi regényé válna máris minden, amit a háború előtti Magyarországról írtam. Sőt az a furcsa, ha valahol a régi életet hamisítatlanul találom, anachronizmusnak tűnik fel.

Tegnap este sokat gyalogoltam a Ferencvárosban, amely ma is még a legsötétebb Ferencváros és mostanában rendkívül izgat. Huszonegy évig láktam benne, és pedig mint adófizető polgár s csak most kezdem igazán figyelni, mióta ki is költöztem belőle. A Belváros távlatából jobban látom, mint ott a helyszínen.

Este hét óra után bementem a Ferencváros egyik kiskocsmájába. A híres régi »Szürke ló«-ba. Ez egy nagyon népes kocma volt még húsz-huszonöt év előtt, most megütődtem, három helyiségből áll, a legnagyobb teremben senki sem volt, csak két bánatos zenész. A kisebb, úri teremben egy férfi s egy nő kadarka mellett fontos dolgokat suttogtak egymásnak. Csak a sötétben ült néhány munkás, négy-öt, akik spricceriztek.

Ott ültem nyolc óráig. Senki sem vacsorázott. S egyetlen vendég sem jött időközben.

A tulajdonos kedves volt hozzám s félórámig beszélgettünk a kocma multjáról és jelenéről.

— Az az egy szerencse, hogy még van kétszázötven hektoliter borom, — mondta. — Míg abban tart, addig élek, akkor becsukom a boltot és elmegyek a többi után, sétálni... Öt év előtt tizennyolcezer pengővel jöttem bele, ma semmim sincs, csak a pincében a borom. Ma egy ebédet sem adtam el. És tetszik látni, egyetlen vacsorázó se jön. A napi rezsim ötven pengő.

A kocma régi falai búsan hallgattak. A zömök régi ház, amely oly mélyre süllyedt az idők folyamán, hogy az ucca szintje magasabb, mint a kocma padlója, bizonyára nem is ismert rá önmagára ebben az előadásban. A régi híres Szürke ló, ami kívül esett a vámon, mert a vám ott volt, ahol ma a Mária Terézia lakánya, mindig aranybánya volt. Régi kocsmáros család birtoka, ez a család még hét házat vásárolt belőle. Kegyeletből tartják fenn, a kegyelet azonban azt jelenti, hogy nem költenek rá egy fillért se. Öt év alatt kétszer égett le a teteje s a bérlő a maga pénzén fedette újra, mert különben bezárta volna a rendőrség. Ő tehát futott a pénze után.

— Mikor én ezt átvettem, — mondja a csapláros, mai nevén étteremtulajdonos — akkor

még a konyha olyan volt, mint egy parasztkonyha, nagy, kormos, nyitott kémény volt felette. Itt volt mögötte a régi vágóhid. A csatornai ma is megvannak még. Útszéli csapszék, igazi alföldi csárda volt ez hajdan, ahol szekerekkel szállottak be a vásárosok, ha a híres pesti vásárra feljöttek. Még van itt egy öreg házmester, az még fiatal korában látta Savanyu Józsit. Ma is megvan az asztal, amelyik mellett ült. Az asztalnak már csak a lábai vannak meg, új tetejét kellett csinálni, de a lábak keményfából vannak, azok száz évig eltartanak még.

— Hol vannak a vendégek? Azoknak úgylát-szik elkorhadt a lábuk.

— Vendégek már csak vasárnap vannak. Vasárnap »telt ház« van. Abból élünk egész héten, amit vasárnap beszédünk... Pedig igazán már úgy leépítettünk, ahogy csak lehet. Már csak két zenésznő van, a harmonikás csak vasárnap jön. De nem lehet eléggé lecsökkenteni a kiadást. Pedig nagy betűkkel hirdetem, hogy az ebéd kilencven fillér. Adok érte kitűnő levest, főzeléket, tenyérnyi nagy darab hússal és tésztát, mégse jönnek. Mennek a kifőzőkbe, mert úgy számítanak, hogy ott nem kell bort inni. Isznak vizet s nem kell tíz fillért adni borra valónak. És itt mindenfelé tele vagyunk kifőzőkkel... Hej, más volt, mikor konflisvilág volt a Ferencváros. Még most is van néhány tehenészet, de az istállók üresen állanak. Két három garázs van összesen.

Ez az élő kocma ma Budapesten. Este kilenckor elmentem a Spolarich-árverésre.

Ez pedig a holt kocma.

A Belváros kellős közepén, a Ferenciek terén, a régi Pilseni. Voltam itt diák koromban néhány-szor. Mióta úgy kipingálták, azóta csak egyszer, vagy kétszer. Rémes látvány volt az árverési hiénákkal zsúfolt terem. Mint Asszisi alsó temploma, tökéletesen kifestve, de magyarrá pingálva állnak a boltíves csarnokok. Eppen egy vitézi képre emelték a kalapácsot. Ezer pengő volt a kikiáltási ára. El kezdtek árverezni kétszáz pengővel. Felmentek egész négyszázötvenig, senki többet: leütött a kalapács.

Két úr a háttérben összehajlott: »Es éppen a ferencesek árvereztetik el...« »Szent Ferenc nem tette volna.«

Egy harmadik úr idegesen kelt védelmére, ismeretlenül beleavatkozva a diskurzusba.

— Hogy lehet ilyet mondani, kérem? Ez törvény, ez tiszta pontos törvényes eljárás. Nem szabad a ferencrendieket felelőssé tenni.

Hosszan s hevesen magyarázza a ferences atyák igazságát.

Az egyik úr makaesul mondta:

— En kétszer is elolvastam a Fiorettit, egyetlen eset sincs benne, hogy Szent Ferenc egy tönkrement ügyfelét elárvereztette volna.

Most a vitéz-terem után a »barát-teremre« került a sor. Tódult a tömeg megnézni a titokzatos termet, ahol mázsaszámra volt kirakva az ezüst. Elvitatkoztak rajta, ezüst-e vagy alpakka?

— November 8-án árverezik a Sturmot. A berlini téren azt a régi nagyvendéglőt. Fogalom volt...

Mi történik itt? Az élő és holt kocsmák utolsó vergődése.

Mit jelent ez?... Az egyszeri királynak jelentették a miniszterei, hogy nagy baj van, az emberek már nem is mulatnak. A király azt mondta nem baj... Csak akkor ijedt meg, mikor azt a hírt hozták, hogy az emberek megbolondultak, mulatnak és dözölnék... Akkor mondta: ez már nagy baj, enyhíteni kell az adót...

Az anyagi lét s a lelki élet szorosan összefüggenek. Ki mondja meg, most hol tartunk?

Mért sajnálom a kocsmákat? Nem a kocsmát sajnálom és nem a részegség elmúlását. Sajnálom a lezúlló emberiséget, mert a borfogasztás nem szűnt, emelkedett. Hárommillió hektoliter fegy, csak hol? Földalatti spelundákban. Állva isszák a bort, ahol olesó, mert nem tartanak se cigányt, se más zenészt, se fehér abroszt, egyáltalán semilyet.

A kultúrát sajnálom, ami napról napra s óráról órára fogy.

Fűzők bemutatása

November 6-11-ig

délután 4 órakor a IV. emeleten levő előadóterünkben (III)

Csak hölgyek részére! Belépődij nincs!

Belépőjegyeket a földszinten elhelyezett információs fiúknak ad ki.

Corvin

PETROCZKI JÁNOS ÉS CZIGONY ANDRÁS VILLAMOSKOCSEVEZETŐK ÉS DÉNES MIHÁLY AUTOBUSZSOFŐR, akiket a BESZKAR pénzjutalommal tüntetett ki, mert szolgálatuk közben lélekjelenlétükkel halálos katasztrófát hátrítottak el

Egy volt budapesti kereskedelmi iskolai tanár féltékenységi drámája Bécsben

(Saját tudósítónktól.) Szombaton délben Bécsben halálos féltékenységi dráma játszódott le, amelynek áldozata Kovács Ernő 44 éves emigráns pesti kereskedelmi iskolai tanár.

Kovács Ernő Budapesten volt az egyik városi kereskedelmi iskolának a matematikatanára. A kommun alatt népművelődési biztossnak nevezték ki és a központi városüzemeltetés kerületi beosztás a mai közoktatásügyi tanácsnoki állásnak felel meg.

A kommun után elhagyta az ország területét. Felesége, Schichtanz Ilona, követte őt az emigrációba. Bécsben egy vállalat könyvelője lett. Az emigrációs élet izgalmait és a számvetés keserősége annyira megviselték, hogy idegi felőrödtek és fiatal korában nyugdíjazni kellett munkaképtelenség miatt. Felesége Bécs város egyik gyermeknyaralójának volt a vezetője.

A házastársak között az utóbbi időben féltékenységi jelenetek játszódtak le és gyakran civakodtak. Szombaton délelőtt is hangos jelenetek zajlottak le az emigráns pesti tanár bécsi lakásában. A férj megverte a feleségét s aztán a lakás egyik szobáját magárazárta és ott agyonlőtte magát.

"Lady"

KOLCSONKÖNYVTÁR Telefon 359-05

Baross ucca 127

Újdonságok! Házhoz szállítás díjmentes!

Új szerzeményeink:

- Upton Sinclair: Alkohol
- Goedel: Napról-napra
- Rachmanowa: Szerelem, Cseka, Halál
- Papini: Góg
- Vicky Baum: Tisztító tűz
- Szánthó György: Stradivari
- Tamási Aron: Abel az országban
- Bertrand Russel: Házasság és erkölcs
- Carlyle: Vér a véreből
- Wells: Mi lesz holnap
- Th. Mann: Jakob
- Karinthy: Még mindig így irtok ti
- Undset Sig.: Asszony
- Aszlányi: Sylveszter
- Lewis Sinclair: Szegény leány pénzt keres
- Amman: Im Dienst der reichsten Frau
- Rabener: Verurteilt zum Leben
- Lernett Holenia: Ich war Jack Mortimer
- Regnier: Sind die Engländer Menschen wie wir
- Leo Perutz: Sankt Petri Schnee
- Rachmanowa: Milchfrau im Ottakring
- Kisch: Schreib das auf Kisch
- V. Wolf: Eine Frau hat Mut
- Rumpf: Generaldirektor Bergson privat
- Dr. Lessing: Gegen die Phrase vom jüdischen Schädling

Előfizetési díj havi 1 P 60 fillér.

Új könyvek várják Önt!

Kosztolányi Dezső: Bölcsőtől a koporsóig
 Ferdynand Goedel: Napról-napra
 Giovanni Papini: Góg
 Vicki Baum: Tisztító tűz
 Gerhart Hauptmann: Die goldene Harfe
 Paul de Kruif: Kämpfer für das Leben
 Conte Corti: Die Tragödie eines Kaisers
 Colin Ross: Das Land, das ich gesucht
 C. Hotzel: Politische Bankiers
 Urbanitzky: Karla und die Welt der Männer
 Somerset Maugham: Ah King
 Helen Grace Carlisle: Mothers cry
 Henry Bordeaux: Les déclassés
 Panait Istrati: Le bureau de placement
 Civinini: Pantaloni lunghi
 Mura: Mi piace questo amore stb. stb.

Dr. LANGER NORBERT kölcsönkönyvtára

Andrássy út 58. Telefon: 277-83
 Havonta csak P 1.50. Házhozküldés